'गता निशा इमा बाले ॥'

अत्र लुप्तविसर्गाः । आहता ओत्वं प्राप्ता विसर्गा यत्र । यथा—

'धीरो वरो नरो याति ॥'

'पल्लवाकृतिरक्तोष्ठी ॥'

अत्राकृतिपदमधिकम् । एवम्—

'सदाशिवं नौमि पिनाकपाणिम् ॥'

इति विशेषणमधिकम् ।

'[1]कुर्यां हरस्यापि पिनाकपाणेः' इति ॥

अत्र [1]तु पिनाकपाणिपदं[2] विशेषप्रतिपत्त्यर्थमुपात्तमिति[3] युक्तमेव ।

यथा वा—

'[2]वाचमुवाच कौत्सः ॥'

अत्र वाचमित्यधिकम् । उवाचेत्यनेनैव गतार्थत्वात् ।

क्तिरियम् । अत्र माधुर्यव्यञ्जकवर्णप्राचुर्यं वीररसस्य परिपन्थि ॥ **गता इति** । द्वयमपि बहुशः पात एव दोषः । विसर्गस्थितिबाहुल्ये दुःश्रवत्वमेव । यथा— 'स्मरः खरः खलः कान्तः' इति ॥ **अधिकमनुपयुक्तार्थं** पदं यत्र तत्त्वम् । **अत्राकृतिपदमिति** । शिलापुत्रस्य शरीरमितिवत् पल्लवाकृतेः पल्लवानतिरिक्तत्वादाकृतिपदमनुपयुक्तार्थमिति भावः । अन्ये तु 'आकृतिः संस्थानं तत्र संयोगस्वरूपमेव तत्र रक्तत्वस्य बाधादधिकपदम्' इत्याहुः । तन्न । बाधे अभवन्मतयोगत्वस्यैव प्रसक्तेः, न त्वधिकपदत्वस्य 'प्रभातवाता इति कम्पिताकृतिः' इत्यादिप्रयोगादाकृतिशब्दस्य शरीरवाचकत्वाच्च । अन्यथा तत्र संयोगकल्पनानुपपत्तेः, इत्यपरे ॥ **कुर्यामिति** । पिनाकपाणेरपि धैर्यच्युतिकरणेनात्मनः शौर्यातिशयः प्रतिपादितः ॥ **वाचमिति** । यथा—'देवं यजति' 'गन्धं जिघ्रति' इत्यादौ संभेदेनान्यतरवैयर्थ्यमिति न्यायेन यजादेः पूजाग्रहणमात्रार्थता, तथात्रापि वचधातोरुच्चारणमात्रार्थत्वम्, न तु वचनोच्चारणार्थत्वम् । अन्यथा पौनरुक्त्यं स्यात् । एवं च तादृशकल्पनमेवात्र शाब्दबोधविलम्बनकृदिति दोषत्वमस्य । **गतार्थत्वादिति** । वच-

---

1. कुर्यामिति । 'तव प्रसादात्कुसुमायुधोऽपि सहायमेकं मधुमेव लब्ध्वा । कुर्यां हरस्यापि पिनाकपाणेर्धैर्यच्युतिं के मम धन्विनोऽन्ये ॥' इति समस्तम् ॥

2. वाचमिति । अथोष्ट्रवामीशतवाहितार्थं प्रजेश्वरं प्रीतमना महर्षिः । स्पृशन्करेणानतपूर्वकायं संप्रस्थितो वाचमुवाच कौत्सः ॥' इति समस्तम् ॥

---

१. 'तु' क-पुस्तके नास्ति. २. 'पिनाकपाणिपदं' ख-ग-घ-पुस्तके नास्ति. ३. 'उपात्तत्वात्' घ.